

בסיעתא דשמיא
גיליון

”דביאנא
אל בית
האבות
ודגלו עלי אבותי”

שיעורים שנמסרו מפי
הרב ישראל סאלי פחימה
שליט”א
רב ק”ק ”תפילה למושה אמת ליעקב”
וביהמ”ד ”משכן דניאל”

שמות • וארא • בא • בשלח • יתרו • מוש
בראשית • נח • לך • וירא • חיי ש
נשא • בתעלותך • שולח לך • קרח • ד

פרשת

פקק

זמני השיעורים של הרב מתקיימים מידי שבוע כדלהלן:

בבית הכנסת "זכור לאברהם" פלח 6 באר שבע:
בימי רביעי בשעה 20:00 בערב.

בבית הכנסת "בית אברהם" שכונה א' באר שבע:
בימי שלישי בשעה 18:30 בערב.
מידי שבת כשעה לפני צאת השבת.

בית הכנסת "תפילה למשה אמת ליעקב" רח' הכותל המערבי 42:
בימי ראשון, שני, שלישי וחמישי לאחר תפילת ערבית.
מידי שבת בשעה 16:00 עד תפילת מנחה.

בית כנסת "ממזרח שמש" שכונת פלח 7:
ימי ראשון ושני בשעה 18:30

חדש! חדש!

בבית הכנסת "עוזי ומעוזי רחמים" רח' עליזה בירון 24 ב"ש
ימי חמישי בשעה 20:00-21:00

חלק מהשיעורים נמצאים לצפייה ברשת היוטיוב
ניתן גם להוריד את העלון באתר : לדעת נט www.ladaat.info

כתיבה ועריכה: נתנאל ח.
להארות והערות וכן לקבלת הגיליון ניתן לשלוח מייל בכתובת:
Bhsp2020@gmail.com

© כל הזכויות שמורות

להזמנת שיעורים: 054-84-06-294

המעוניינים לזכות לקחת חלק בגיליון זה

(דפואה/הצלחה/זיווג/ עילוי נשמת וכו')

מוזמנים ליצור קשר לטלפון:

054-84-06-294

בלעם ואתונו: סודות גלויים ונסתרים

בלעם ומהות הברכות שיצאו מפיו. **משה רבנו** כתב את ספרו, ופרשת **בלעם** נכללה בו, כפי שנאמר: "משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב" (בבא בתרא יד ע"ב). פרשה זו היא חלק **מעשר זכירות** שאדם צריך לזכור בכל יום. התורה מביאה את כל דברי בלעם ללא חסר, ללמדנו שיש בכך עניין גדול.

האור החיים הקדוש (במדבר כב, ג) אינו מקבל את ההבנה הפשוטה שבלעם קיבל נבואה

פרשת בלק היא פרשה ייחודית בתורה, שכן היא היחידה שעם ישראל לא היה שותף בה ישירות. הקב"ה, בחסדו, גילה לעמו את מזימות הגויים כפי שהן מתבטאות בדברי בלעם. חז"ל אומרים שתוך כדי הקללות של בלעם, שנהפכו לברכות - ה' לא אפשר לו לקלל, אלא רק לברך - הוא אמר: "**כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל**" (במדבר כג, כג). במדרש נאמר שבאותה שעה, נתגלתה למשה רבנו מהות כוחו של

למרות היותו קוסם, חז"ל מונים את בלעם בין הנביאים שקמו באומות העולם. כך למשל, בספרי דברים (פרשת וזאת הברכה, פסקה שנו), על הפסוק "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה" (דברים לד, י), נאמר: **"בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם. ואיזה זה? זה בלעם בן בעור"**. בסדר עולם רבה (פרק כ) מונים שבעה נביאים באומות העולם, ובלעם נכלל בהם. בלעם עצמו מעיד על עצמו: **"יודע דעת עליין"** (במדבר כד, טז), ביטוי המצביע על ידע רחב, אף אם מקורו אינו בקדושה עליונה.

וכיצד ייתכן שקם נביא כה עוצמתי באומות העולם, בעוד שבישראל לא קם כמשה?

נבואה ב"אספקלריה"

ישנם נביאים הרואים את הנבואה ב"אספקלריה המאירה"

גדולה ממשה, שכן בלעם היה "משוקץ ומתועב" בשל מעשיו, כפי שכותב: "כי דרך הרשעים הוא בהיפוך הקדושה, כי בלעם היה משוקץ ומתועב וכו'".

בלעם: קוסם ונביא

מעמדו של בלעם מורכב וכולל היבטים שונים:

- **קוסם:** בספר יהושע נאמר: **"ואת בלעם הקוסם הרגו בחרב"** (יהושע יג, כב). **"הידרמ"ה"** (רבי מאיר הלוי אבולעפיה) בפירושו לסנהדרין (צא ע"א, ד"ה "קוסם") מבאר ש"קוסם" הוא מי שעושה כישופים וכדומה, ואין לו בהכרח כוח נבואה אמיתי. **"המהר"ל מפראג** בספרו **"גור אריה על התורה (פרשת בלק)**, דן במעמדו של בלעם כ"קוסם" בניגוד לנביא אמיתי, ומסביר כיצד כוחו היה קשור לצד הטומאה.
- **נביא באומות העולם:**

ביטוי המרמז על כך שנבואתו הייתה כרוכה בחיזיון ובשינה. אם כן, כיצד ייתכן שהוא נחשב ל"מקביל" למשה בעוצמתו?

בתחילה, כאשר באו שלוחי בלק, בלעם אמר להם: **"לינו פה הלילה והשיבותי אתכם דבר כאשר ידבר ה' אלי"** (במדבר כב, ח), מה שמעיד על נבואה דרך חלום או חיזיון הדורשת הכנה. הוא כנראה קיווה לפרש את נבואתו לרעה. אולם, בהמשך, כשראה שאינו יכול לקלל, אמר: **"את אשר ישם ה' בפי אותו אדבר"** (במדבר כב, לח), מה שמצביע על נבואה מיידית וללא שליטה.

מדרש תנחומא (בלק סימן יג) מבאר את הפסוק "וישם ה' דבר בפיו" (במדבר כג, ה) כשה' שם בפיו **"רסן"** שלא יוכל לדבר כנגד רצונו. למעשה, ה' פעל שני דברים בבלעם: סתם את פיו, ובהמשך גם שם בפיו **"נבואה"**

ויש הרואים ב"אספקלריה שאינה מאירה". משה רבנו קיבל את נבואתו ב"אספקלריה המאירה" (ילקוט שמעוני ישעיהו, רמז תמד), שהיא נבואה ברורה, ללא הכנות, בהקיץ וללא טעות. לעומתו, שאר הנביאים קיבלו נבואה ב"אספקלריה שאינה מאירה", שבה יש מקום לפרשנות.

הרמב"ם (מורה נבוכים חלק ב, פרק מא) מתאר את דרך הנביאים: ראשית הנבואה היא לעיתים קרובות בלילה, בחיזיון ובחלום. הגוף רועד ומתנתק מהחומר, והם מפרשים את מה שראו. אצל משה רבנו, לעומת זאת, הנבואה הייתה באספקלריה מאירה, בהקיץ וללא הכנות.

מהי דרגת בלעם בנבואה?!

בלעם בעצמו אומר: **"נופל וגלוי עיניים"** (במדבר כד, ד) -

בלעם, ברשעותו, ידע את הרגע בו ה' כועס (ברכות ז ע"א). הוא קיווה לנצל את רגע הכעס הזה ולעורר את ההיסטוריה ה"זוהרת" פחות של עם ישראל, כמו חטא העגל (כפי שמובא במדרש תנחומא, בלק סימן ח), ובכך להכעיס את הקב"ה שיכלה חלילה את עם ישראל. הוא הוסיף נופך של "קדושה" למעשיו, כגון שבעת המזבחות שבנה (במדבר כג, א), שהיו, לפי המדרש, כנגד שבעת הרועים (תנחומא, בלק סימן יב). אולם, הקב"ה בחסדו לא כעס באותם ימים כלל (ברכות ז ע"א).

בלעם - רכב חבוט עם מנוע סילון

הרב שמשון פינקוס זצ"ל (בספרו "תפארת שמשון" על פרשת בלק) אמר שלעתיד לבוא, לא תהיה לאומות העולם טענה שלא היה להם מנהיג רוחני. בלעם היה הגוי המוצלח

שהייתה כה ברורה ועוצמתית (בדרגה הקרובה לנבואת משה), עד שלא הייתה לו שליטה על מה שאמר.

רק בעת זו הגיע בלעם לדרגה גבוהה בנבואה. אולם, לאחר מכן הוא שב לדרגה נמוכה יותר - דרגת קוסם - וכך ביטל משה את הנבואה מבין אומות העולם (סדר עולם רבה, פרק כ), כיוון שראו כולם שבלעם השתמש בנבואה לרעה.

תמיהות במעשיו של בלעם

בספר באר מים חיים (לרבי חיים טירר מצ'רנוביץ', על במדבר כב, ח) עולה קושיה: אם בלעם אמר לשלוחי בלק "את אשר ישים ה' בפי אותו אשמור לדבר" (במדבר כב, ג), כלומר, הוא מחויב לומר רק את דבר ה', מדוע המשיך ללכת עם בלק, הרי כל מטרתו של בלק הייתה לקלל את ישראל?

לשם מה נצרך נס כה גדול? המשנה באבות (פרק ה, משנה ו) מונה עשרה דברים שנבראו בערב שבת בין השמשות, ובהם: "פי הארץ, פי הבאר, פי האתון". עשרה דברים אלו מוגדרים כ"ממוצעים" (המהר"ל, דרך החיים, אבות ה, ו) - דברים גשמיים עם תכונות על-טבעיות, שנבראו בזמן "בין השמשות" המהווה גשר בין ששת ימי הבריאה הגשמיים לבין קדושת השבת הרוחנית. כל אחד מהם שירת מטרה חשובה לישראל: פי הארץ בלעה את קורח ועדתו (במדבר טז, לב), פי הבאר ליוותה את ישראל במדבר (תענית ט ע"א). אך מה התועלת שיצאה מפי האתון?

ביותר שאומות העולם יכלו להעמיד מבחינות רבות, וה' מצא בו את "הרע במיעוטו" ובחר בו. אולם, נבואה היא כ"מנוע סילון" המחובר ל"רכב חבוט". הרכב יטוס במהירות עצומה, אך כל סטייה קטנה עלולה לפרק אותו. כוח הנבואה מגדיל כל מום קטן באדם לאלפי מונים. החיסרון המועט שהיה מנת חלקו של בלעם, כאשר התחברה אליו הנבואה, התגלה קלונו ב"שיא תפארתו" - עד כדי ש"בא על אתונו" (סנהדרין קה ע"ב). לכן בחר בו ה' - כדי להראות שאפילו אדם בעל מום קטן כזה, כאשר ניתן לו כוח נבואה, מומו מתעצם והוא קורס.

פי האתון

ועוד קשה: האתון בסך הכל שואלת את בלעם: "למה זה הכייתי זה שלש רגלים..." (במדבר כב, כח). האדמו"ר מסאטמר (דברי יואל, פרשת

בפרשה אנו נתקלים בנס "פי האתון". הזוהר הקדוש (חלק ג, דף קפח ע"ב) שואל: מה התועלת בפתיחת פי האתון?

שבלעם לא ירא את ה' ולא הכניס את בהמותיו) וכך מאריך בספר ילקוט אורים (קלר), ולכן נאלץ לרכוב על האתון. האתון לבדה ניצלה, שכן ייעודה בעולם טרם הושלם.

האברבנאל (במדבר כב, לג)

מעלה תמיהה נוספת: האתון ראתה את המלאך ונלחצה אל הקיר (במדבר כב, כג-כה), אך בלעם לא ראה ולא הבין. כיצד לא התפעל בלעם מכך שאתונו ראתה מלאך ה', בעוד הוא עצמו זכה לכך רק לאחר "שנפקחו עיניו"? האברבנאל מבאר שהמלאך נדמה כאיש, וה' סימא את עיני בלעם כדי שלא יראה אותו תחילה. רק לאחר שהאתון דיברה, נפקחו עיני בלעם. התוכחה הייתה כפולה: בלעם חשב עצמו רואה הכל, אך ה' הראה לו שאפילו בהמה רואה יותר ממנו, ומוסיפה האתון: **"למה זה היכיתי זה שלש רגלים"** (במדבר כב, כח) - אתה

בלק) שואל מדוע התורה מייחסת חשיבות כה רבה לדיבור האתון, בעוד כשפרות נשאו את ארון הברית מפלשתים נאמר "ותשרנה הפרות" (שמואל א ו, יב), ולא נעשה מזה עניין גדול.

וביותר קשה, המלאך אמר לבלעם: "כי אותך הרגתי ואותה החייתי" (במדבר כב, לג), מה שמרמז שהמלאך הרג את האתון, היינו שכל מטרתה בעולם הייתה לומר כמה מילים בודדות.

אם האתון נבראה בערב שבת בין השמשות, כיצד הצליח בלעם להשיגה? **הפרקי דרבי אליעזר** (פרק מו) מספר שאותה אתון נשארה מאז הבריאה ועד זמן דיבורה. עוד מובא **במדרש תנחומא** (בלק סימן ט), שאמנם סוסיו של בלעם מתו במכת הברד (כפי שמפורט בשמות ט, כ-כא,

עני ורוכב על חמור

מדוע דווקא האתון היא זו שפתחה את פיה? הכל מתחבר נפלא: האתון הולידה את החמור שמלך המשיח עתיד לרכוב עליו, כפי שנאמר: "עני ורוכב על חמור" (זכריה ט, ט). המהר"ל (דרך החיים, אבות ה, ו) אומר שאברהם היה הראשון שרכב על החמור (בראשית כב, ג), והאחרון יהיה מלך המשיח. אברהם רכב על חמורו ועל כל חומריותו, תוך כדי התמסרות מוחלטת לבוראו בעקדת יצחק. בלעם, לעומתו, היה ההיפך מאברהם. הוא עשה עבירות חמורות עם אתונו (סנהדרין קה ע"ב). לכן, אומרת האתון לבלעם: אתה חושב שיש לך כוח על-טבעי בגלל שאתה רוכב עליי (שנבראתי בין השמשות), אך דע לך! כל ייעודי בעולם הוא להוליד את החמור שעליו רכבו

מבקש לעקור אומה החוגגת שלושה רגלים? המלאך הוסיף ואמר לבלעם: אתה כמו בהמה, ואף גרוע ממנה, שכן היא דיברה בבהירות ממך.

שבת מלכתא'!

ר' צדוק הכהן מלובלין בספרו "פרי צדיק" (פרשת בלק, מאמר ג) אומר שבערב שבת בין השמשות ברא ה' את פי הארץ, פי הבאר ופי האתון. כל הכנה זו הייתה לכבוד "שבת מלכתא". השבת מסמלת את מלכות ה' בעולם ("מלכות פה" - זוהר, תיקוני זוהר, תיקון כב). העובדה שכל העולם סופר שבעה ימים בשבוע, ללא קשר לדת או גזע, זועקת שיש בורא לעולם. הנס של פי האתון, שבהמה פחותה פותחת את פיה ומדברת, בא להשמיענו שכל המציאות זועקת את מלכות ה' יתברך - "אין עוד מלבדו".

רכבו האבות הקדושים, משה רבנו ומלך המשיח. על ידי שאמרה את הדברים הנכוחים לבלעם, כאן נגמר תיקונה, והיא מתה (כפי שמפרש רש"י במדבר כב, לג, ד"ה "ואותה החייתי", כדי שלא יאמרו "זו היא האתון שדיברה").

יהי רצון שנזכה לביאת משיח צדקנו ולגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

אברהם, יצחק ויעקב (שלושה רגלים, כנגד שלושת האבות - המייצגים חסד, גבורה ותפארת, ומהווים הכנה ל"רגל הרביעית" במרכבה - דוד המלך, כפי שמבאר הזוהר ח"ב קכו ע"ב), ומשה רבנו. האתון היא השליחה הנאמנה של יעקב אבינו, והגלעד שיעקב ולבן הקימו (בראשית לא, מה) עם חרב נעוצה (כפי שמובא במדרש הגדול, במדבר כב, לד) היה עד שבלעם לא יעבור את הגבול לקלל את בני ישראל. האתון נעצרה שלוש פעמים (במדבר כב, כג-לב) כדי לרמוז על שלושת האבות. היא לוחצת את רגלו לקיר (במדבר כב, כה) כדי להזכיר לו: **"ברא כרעא דאבוה"** (סנהדרין קא ע"ב) - הבן הוא כמו ירך אביו, אל תפגע ביוצאי ירך יעקב.

ייעודה הסופי של האתון היה להוליד את החמור שעליו